

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger. 5.

PER LA CULTURA DEL POBLE

FESTA DEL ARBRE, CELEBRADA EL PASSAT DIUMENGE AL PARCH DE BARCELONA.

CRÒNICA

PASSEJADAS

SORTÍM de ciutat, amichs, que la Primavera 'ns convida. Al dematí, quan obriu balcóns y finestras, ¿no la sentiu com s'os fica á casa ab la riuada de sol esplendent y ab l'alenada d'ayret fi; com s'os abraça y s'os emporta, cantantvos á cau d'orella: *Vinate'n á fora, que tot está á punt, demà ja no hi serás á temps?*... La sentiu, y os planeu perque no os en hi podeu anar. Es dia de feyna, penseu: «¡Malaguanyat per l'amo!...» Y seguiu ab recansa el camí sempitern del escriptori, de la fàbrica ó del magatzém. Y si passeu per la Rambla, amarada de perfums, os renovan la temptació las olors d'Orient lascivas que torban y punxan, sumptuosas y pesantas; olor de rosa d'Alexandria y de gardenia y de lliri de Sant Antoni... ¿Qué hi farém? Anemse'n á treballar, ja qu' es dia de feyna, pensant en diumenge. Portarém uns quants días la divina angunia del desitj, y 'ns farém la festa desitjantla. No porta tanta pressa la Primavera, que no 'ns esperi uns quants días.

Encare 'ns quedan cinch ó sis diumenges de temps gloriós; avans que la claror acliparadora marceixi las flors y torri la verdor de la plana. Y cada día 'ns remembrarán el convit el sol y la brisa y el cel y las montanyetas que 'ns envoltan. Amable panorama el d'aqueixa planuria que ascendeix suaument en rodó, perque la ciutat pugui guaytar per la carena cap á l'altra banda, *més enllá*, signant arreu al ciutadá 'ls camins del camp purificador, que guayta també cap ensá per las pinedas del Tibidabo y de Vallvidrera.

No signa el panorama els camins de la mar, perque Barcelona ja no té marina. Al port ens l'han tancada y á las platjas dels costats s'hi vessan las bruticias urbanas. La mar no 'ns pot convidar perque no 'ns veu. Un'eixida abordable hi havia al Parch, ab un petitet pier de fusta y ferro que avançava aygua endins. La gent s'hi havia aficionat, pero 'l pas pel pont se va trencar y no sé si l'han adobat may més. La «secció marítima» s'ha clos pera regalarla al senyoríu pobre barceloní, que

rumbeja pidolant, que priva 'l tránzit pel Passeig de Gracia pera lluhir els cotxes amunt y avall, que 's tanca l'explanada del Parch pel «concurs hípich», y que demana diners al Ajuntament pera divertir-se. —No s'obran els camins del mar més qu' als emigrants. ¿Y ahont aniria el barceloní? L'excursió per davant de la nostra costa, á Llevant y á Ponent, sería deliciosa si 's pogués atracar als pobles, no caldria més que 'l pier que 's va fer damunt de la platja del Parch, un pont de ferro que avansés unas quantas brassas mar endins. Pero no n'hi ha cap. L'excursió marítima 'ns está privada...

¡ÉXIT COMPLERT!

—Miri si 'ls han anat bé els pegats á n'aquests arbres... ¡Quina brotada més espléndida!

—Escolti; ¿y si nosaltres els probes-sim? Potser ens farían sortir els cabells...

¿Qué hi fa? Som tan rics, que podém llensar aqueix tresor. ¡Som tan rics! Rics, prou; de lo que no costa diners. També las opulencias dels nostres camps y de las nostras montanyas els están privadas á milers de barcelonins que son pobres. També la Primavera se 'ls fica á casa, convidantlos á sortir, pero del convit no 'n tastan més que rosegons. Diumenge á la tarde sortiran á donar un tom pels carrers polsosos dels barris forans ó per las fonts de Montjuich y no 's podran allunyar més que fins á las salzeredas del Besós, ó, alguna diada, á fer un dinar á Vallvidrera. Del camp lliure, dels cims plens de cel, de la pau del bosch ombrívol, que son de tothom, no 'n poden gosar més que uns quants escullits. Els pobres no hi poden arribar perque val diners, ni ho desitjan perque no ho entenen. El camp no l'entén més que 'l ciutadá educat, y á n'els pobres els falta la ciutadania y l'educació... com á molts rics. Quedantnos entre nosaltres, pera entendre, sentir y revelar la vida rústica de Catalunya s'han hagut de menester esperits refinats (Victor Catalá, Joaquím Ruyra.) Y aixó com la poesia del camp es filla de la ciutat, la poesia del poble l'han feta valdre els esperits més complicats, que de tant perversos s'han tornat senzills: el francés Verlaine, l'alemany Heine...

Las passejadas dels pobres de ciutat no arriban molt lluny ni molt alt, pero son sempre benefactoras. Ells instintivament fugen, aixís que poden, del baf corromput, pera respirar ayres més nets. Es una impulsio animal que buyda cada día de festa la ciutat; no es el nostre desitj. ¿No hi ha una iniquitat en aquesta exclusió? La terra, qu' es de tothom; las hermosuras de la Primavera, que son de tothom, las hem vedat á tants milers de criaturas humanas!... La

DIA DE PEGA

—¿Llimpio?

—Gracias, noy. Ja m' han llimpiat en un cafeti d' allá baix.

usurpació la tenim de reparar, perquè tothom gaudeixi de lo qu' es seu; fent accessible á tothom la educació pera compéndreho y la propietat de la terra...

Ens hem allunyat de la Primavera, que truca á totes las portas. Al menos li puguin respondre á tot arreu; y, si no las delicias dels refinats, puguin tots els barcelonins sortir á rentarse las miserias urbanas, á pendre banys de sol y d' ayre que no hagi servit dugas vegadas, á moure 'l cos tal com sa constitució vol deslligantlo del encongiment de las feynas sedentarias; á viure, encare que no sigui més que un moment, la plenitut de sa vida!

TULP

MAIG

LEMA: *Flors y més flors.*

Quí á las flors coralment ayma,
no pot véurerlas sofrí...
Quí á las flors coralment ayma,
no las toca del jardí.

¿Cóm pot conservar l' aroma

la floreta que segueu?...
¿Cóm pot conservar l' aroma
si, al segarla, la mateu?

Si las cerqueu per gosarne
de sos perfums suaus y fins...
si las cerqueu per gosarne,
visiteulas pels jardins.

Més, si es tan sóls per la vista,
no 'n trenqueu de naturals!...
Si es solsament per la vista
ja 'n venen d' artificials...

Jo un jorn arrenquí una rosa
y cregueu que 'm va pesar...
Jo un jorn arrenquí una rosa
y el roser me va punxar.

Aquella crudel punxada,
donada sens compassió,
aquella crudel punxada
va servirme de llissó.

Desde aquell jorn, las floretas
ab amor he respectat...
Desde aquell jorn, las floretas
sos richs perfums m' han brindat...

Quí á las flors coralment ayma,
no pot véurerlas sofrí...
Quí á las flors coralment ayma,
no las toca del jardí.

MANEL NOEL

LA VEU DELS ARBRES

Som al Parch.

Acaba de celebrarse la festa anyal al culte del arbre dedicada, y mentres las corporacions, las delegacions, las representacions y 'ls demés pendons desfilan magestuosament cap á la porta del nostre jardí públich, una bella magnolia y un ayrós eucalip-te que desde un recó han presenciad tota la ceremonia se posan á enrahonar.

La magnolia es qui entaula la conversa.

—¡Qué bonich ha sigut, veritat?

—Bonich... ¿qué?

—Aixó, la festa del arbre. Tanta quitxalla aquí reunida, tants senyors ab barret de copa, tants discursos, tantas alabansas á la nostra rassa gloriosa, ¿no t' entussiasman á tú aquestas solemnitats?

—¡Cóm se coneix, magnolia, qu' encare la experiència no t' ha ensenyat á mirar las cosas del dret y del revés!... ¿Sabs qu' és tot aixó que aquesta tarde hem vist?... Comedia, música, convencionalisme teatral.

—Pesimista estás, eucalip-te amich.

—No es pesimisme, filla; es senzillament la veri-

tat expressada sense circumloquis. Dels centenars, dels milers de personas que aquesta tarde han vingut al Parch, ¿quánts n' hi havia que realment ens estimin?... Una dotzena, y potser m' excedeixo.

—¿Y l' altra gent, donchs?

—¿L' altra gent?... Amichs de las distraccions que no costan res, han vingut al Parch com correrían als toros si als toros donguessin entrada gratis, com anirían á rebre en Maura, com omplirían la sala d' un tribunal ahont se discutís la vida d' un home acusat d' un delictes ben tremendo. ¿No hi havia aquí un excelent pretext pera passar alegrement la tarde? Donchs aquí han vingut, y, *que les quiten ara lo bailado!*...

—No sé si 't cregui, eucalip-te. Els discursos qu' he sentit, las caras que he observat...

—¡Infelís!... ¿Tú 't contentas ab mirar la cara?... Jo 'm miro la creu. Y la creu, aquí la tens. ¿Veus aquests admiradors nostres, aquests panegiristas del arbre lo que han fet? Defensar els petits arbres que hi havia en el lloch de la festa y, com el caball d' Atila, matar fins l' herba que humilment creixia en aquest recó...

—¡Oy, es cert! No me 'n havia adonat.

—Té gracia ¿veritat? aixó de volguer protegir els

LA DOMINGUETA Á CAL FOTÓGRAFO

—Sobre tot que quedi bé, y procuri enlestírmels aviat, que n' haig d' enviar un al cardenal Casañas.

LO QUE PASSARÀ

—¡Hola, acherida!.. Tú siempre tan puntual y tan curiosa. No quieres basura en casa... ¿eh?

arbres nous, mentres s'está atropellant als que ja tenen arrels y vida propia.

—Tal vegada las apreturas del lloch...

—No; no hi busquis atenuants, que la cosa no'n té ni pot tenirne. La gent dels nostres días, si no arriba declaradament á odiar l'arbre, se'l mira ab indiferencia glacial y res li fa el sacrificarlo á la seva comoditat ó als seus capritxos.

—Bé, aixó ho farà la massa indocta... Pero las autoritats...

—Las autoritats completan ab la seva apatía lo que la massa fa ab el seu despreci. ¿Vols exemples? Pregunta als vehins del carrer del Consell de Cent y't dirán quí va permetre que 'ls magnífichs arbres allá existents desapareguessin. Entérat de lo que passa ab els plátanos del arbrat públich, que's moren sense que ningú's cuydi de ferlos sustituir. Averigua cóm ha sigut que del peu de la tanca del monument d'en Robert n'hagin desaparegut uns quants arbres que á la qüenta no deixavan veure bé els anuncis pintats en la ditxosa tanca.

—¿Vols dir, donchs, que aquesta festa d'avuy...

—Una mentida més, una moixiganga oficial, destinada tan sóls á afalagar la vanitat dels uns y á divertir els ocis dels altres.

—Si es aixís com tú dius, callém y creixém.

—Sí, que més útil labor farém nosaltres creixent y callant, que tota aquesta multitut que dels trescents xeixanta cinch días del any n'emplea un dihent bé del arbre y trescents xeixanta quatre molestantlo ab las sevas mans destructoras.—

La fresca brissa nocturna, despertantse poch á poch, acaricia suauement las fullas del eucalpte y de la magnolia.

Al Parch no hi queda ningú...

Ningú més que 'l canadiense de las atraccions, que roda per allí calculant quins arbres del Parch arrancarà y quín tros de jardí podrà destruir pera instalharhi ab tota comoditat els seus *caballitos* y 'l seu teatro de tiellas.

A. MARCH

SARDANATOGRÁFICA

RECORTS DE MA TERRA

La Pubilla ampurdanesa, que era una fadrina molt *Riallera*, va anar *Alegroya* y *Joyosa* al *Aplech de Farnés*, ahont, ab motiu de *La festa major* petita, s'hi celebrava *A la plassa* una festa *Catalanesca* y de *Germanor*.

Matinejant molt, passava per *La plana* á la *Sortida de sol*, quan va sentir una *Cansó trista* que s'acostava, la que va fer venir á la memoria de *La pubilleta* una mena d'*Anyoransa* que li recordá cert *Desengany* de un *Jorn de Maig* á *La platja de Riells*.

Era 'l *Cant dels joves* que també anavan cap *Al aplech*.

La nostra protagonista llensá *Un sospir* com presa d'un *Esglay*, y seguí sa via sens fer cas d'*Els caminants*.

El rossinyol refilava alegre al cim de un arbre; *La cigala* cantava ab *Melangia* com en plena *Tarde d'estiu*.

La Merceneta, que aixís s'anomenava *La pubilla*, arribá á casa sa padrina quan *La festa del poble* 's comensava, y ja en aquell *Comensament de festa* tot era animació per *La fira*.

La Eugenia, padrina d'ella, y *Pastora* y *senyora* de la vila, que ja la esperava al portal de casa seva triant *Brins de bruch* y cantant *La cansó del taper*, al véurerla va correr á abraçarla boy plorant d'alegría.

—¿Per qué ploreu, padrineta?—li digué ella, com si despertés d'un *Somni dol*.

—Per tú ploro, filla meva,—y besant *La trena d'or* dels seus cabells rossos, l'acompanyá al llach; en aquell llach que quan ella era criatura sempre preguntava: *¿Ahont son las oquetas?*

Parlant ab ella li recordá els *Cants del avi*, la *Cansó de bressol* y el *Cuento de fades*, que li explicava en els millors temps de sa infantesa, quan ab sas amiguetas *Elisa* y *Conxita* cantavan *La lluna... la pruna...* y jugavan á *Campaneta la ning ning* y á *Endevina endavineta...*

Arrivá la tarde. La vila respirava *Esclats de joya*. La *Flor de ginesta* per tot arreu s'escampava: fins *La bandera de la patria*, *Joguinejant* al cim de ca la vila, sem-

EL BLOCH DE LA DRETA

—El nostre bloch no serà una *Unió*, ni una *Solidaritat*, ni una *Lliga*; no, senyora. El nostre bloch serà una *Congregació*.

—¡Ah! Ja entench... Vol dir una munió de congres...

blava que volgués participar de *La alegria de la plassa*, d'aquella *Festa de primavera*.

En un cantó hi havia *Carreras de cintas*; més enllà's ballava la *Dansa de gojes*; en altra part *El cantayre de la Garrotxa*, explicava a la *Maynada* el quènto de *El bé perdut*; una gitana, coneguda per *La garsa*, deya *La bona-ventura* a *La enamoradissa*, una *Aixerida* fadrineta que portava al cap una *Rosa* y un ram de *Poncelletas*.

Un altre fadrina, *La envejosa*, consultava *La roda de la fortuna* que va contestarli: «No val á badar.»

El flaviol doná la senyal y la cobla comensá á tocar *La sardana dels senyors*.

L' *Adela*, ó siga la *Filla del marxant*, va ballar ab L' hereu del *Ampurdá*; el fill d' *El mestre* ab *La mestressa* del mas del Roure que lluhía un hermós collaret d' *Or fi*, guarnit ab *Perlas y diamants*.

La nostra protagonista feya parella ab un rich fadrí de *Camprodon*, un tipo molt guapo y ben plantat, encare que alt com *El Gegant del Pi*, conegut per L' *enredayre*.

Tothom, fins *Els petits sardanistas*, semblava que sentía *Un deliri*, *Puntejant* la nostra dansa.

La festa va acabarse quan la campana de la ermita tocava *El toch d' oració*.

Aquella tarde fou de *Grat recort*.

* *

Vingué la nit y aquella sigué *La nit del amor* per la nostra pubilla.

El fadrí que havia ballat ab ella y que *Tot dansant* li tirava *Amoretas* ab els ulls, la va convidar al teatro, ahont representavan *La santa espina*.

El *Cel estrellat* y una hermosa *Claró de lluna* foren testimonis de un *Idili joyós* que acabá ab *El prometatje*.

* *

Tres mesos després, la nostra parella caminava *Alegrement* y ab cara de *Lluna de mel* cap á *La font del Briansó*, cullint *Rosellas* y *Flors del bosch*, boy recordant el seu *Festeig* y aquella tarde de *Juventut*.

Al arribar á la font, joyosos *llessamins* y en mitj d' una *Remor de petons*, tot fruint de *La frescor de l' aygua pura* y *Regalada*, feren la *Prometensa* de realisar el seu *Ideal* d' anar una *Matinada d' istiu* á dur una ofrena á *La moreneta*, la *Verge de Montserrat*, y regalarli *La caputxeta blanca* que ella guardava entre flors de *Tarongina*.

J. STARAMSA

CARTAS

DE UN MÚSICH Á UN ALTRE

Noble *Arquet* y lleal amich: A tú que *vals* y tens trassa, pera contarte 'l que 'm passa aquestas ratllas t' escrich.

Fa tres mesos, tres tan sols, que un *sol* pensament m'apura y si Deu no hi posa cura, crech m' acabaré 'ls *bemols*.

Es el cas, que ab *la major* indiferencia, avants dava á una noya molta taba, y avuy... ¡m' ha robat el cor!

A *mí*, que desde unas golfas festejava sense empaig, tan sols per via d' *ensaig*, ¡se m' han ben girat las *sofias*!

Y are estich xiflat, es cert, ¡lo que pot una femella! jo 'm trobo avuy que per ella vaig sens' ordre ni concert.

Pro com curar el meu mal, si 'ls seus ullets m' apresonan y sas paraulas me *sonan* com *música celestial*?...

Ja he renyit deu mil vegadas per la més *mínima*... y *ré*, més manso y humil que un bè he tornat á *las andadas*.

Mil cops d' aquí Barcelona, he probat de *tocá* 'l dos buscant per fora 'l repós, pro ha durat molt poca estona.

Sempre aquesta efervescencia, en món cap sempre aquest pes, en cap *banda* he trobat res perque 'm curés ab l' ausencia.

Qu' haig de fer donchs, amich meu,

EXAGERACIONS

ja que al món res m' aconsola?
¿morirm'?... Ans lo parer teu
desitja sabé en

VIOLA

Sr. Viola:

Company meu:
En món poder l' escrit teu,
en el qual veig demostrat
qu' estás ben enamorat.
Tú qu' has sigut de la colla
el qu' has fet sempre més olla
ara 't trobas, per panarra,
que t' aixafan la guitarra.
Home, en mitj de ta des-
creu que aixó 'm fa molta
y al pensar que no pots viure,
noy, no 'm puch aguantá 'l

[gracia,
[gracia,
[riure.

EL FALLO DE LA OPINIÓ

—¿Per anar á fer compras ha de portar tanta ár-
nica y tant cotó fluix?
—Ja veurá, com que m' han dit que hi anés al
Globo y avuy aixó dels globos es tan perillós...

Més vull ser, ab ton permís,
bastant clar y molt concís:
Si ella á tú 't vol com tú á n' ella,
podeu fer bona parella,
sobre tot si es guapa y rica,
perque la millor musica
per curar tots aquests mals,
es sens' dupte 'l dring dels rals
y en eix cas lo més prudent
trobo qu' es un casament.
Més si no 't vol correspondre,
déixala, ja 's pot compondre
y quan te vingui ab monadas,
rebla ab caixas destempladas,
puig pels mals d' aquest tenor,
fills d' un pur y ardent amor,
sols hi ha una enfermeria
¿sabs quína? la bojeria,
y, amich meu, creu que jo allá
no 't vindria á acompanyá.
Si no la vols y sofreixes,
no hi ha més remey, la deixas,
y si de tota manera
te volgués vení al darrera
déixala venir no obstant
ab el flaviol sonant,
que si 'ls meus consells segueixes,
no patirás com pateixes,
segur de que satisfet
darás gracias al

ARQUET

Per la copia
M. CARBÓ D' ALSINA

GLOSARI

Si'ls que redacten programes de festes centenaries no
cobressin dels camillers ambulants, ni de les cases de socors,
ben segur que no's celebrarien tants concursos de pendre
mal ni tantes carreres de fer desgracies. No hauriem tingut
de passar per la Festa dels Globos Lliures que, si'ns des-

Es el premi que mereix
qui tals cosas concebeix.

cuidem una mica, ens acaba l'arnica i l'hidròfil; no hauriem hagut de presenciar la glorificació de persones malaguanyades que trastornen a una família i posen l'ai al cor de tot un poble, sense altre ideal ni altre mèrit que una temeritat més esterilitzada que la llet dels nostres dispensaris; ni hauriem hagut de llegir, per gust, emocionants peripècies de gent que pren mal per gust, aquí aon tant sovint havem de llegir, per força, que, pera mantenir amb onze pessetes la setmana al pare i a la mare, bordegaços de quinze i setze anys se deixen trinçar pels volants de les farineres.

S'hi té d'anar molt en compte am la llibertat dels globos lliures. Una mica que'ls en donen al Poble Nou am les cubicades de gas am que'ls xeringuen, i un troç que se'n prenen am les vàlvules que quan arriba l'hora no funcionen, la llibertat acaba en ells per tornar-se llibertinatge, i no hi ha res més perillós que'l llibertinatge expansiu d'aquestes pilotes sense pilot que, desafiant a tots els vents (quan els vents són bons), solquen l'immensitat a cercar la monotonia del blau del cel, del blau del mar, del blau dels tantos i de tota mena de blaus.

Al glosador, que no viu del tot ignorant de les joguines d'Eolo, no li n'han donat encara mai entenent d'enfilarse en globos lliures. Tot lo més en cautius, i encara han de ser cautius ben cautius, fermats am tota perfecció. I la perfecció dels globos fermats no serà una cosa definitiva fins que, del mateix modo que disfruten d'un cable previsor a sota, pera l'ascensió, en disfrutin d'un altre tant o més resistent a sobre, pera'l descens. Que si'l públic paga pera que l'aguantin, i l'aguanten desde baix per si se'n va amunt, just és també que l'aguantin desde dalt per si se'n va abaix. Li donen una seguretat pera l'anada, i lo que caldria és una seguretat d'ida y vuelta.

Fóra d'això, el perill persistirà i la seguretat personal de tots els intrèpits badocs que aspiren a una posició elevada continuarà essent un veritable mite; un mite aerostàtic, que, després del de l'Anti-Crist, és el més estupend dels mites.

XARAU

LLIBRES

EL FILIBUSTERISMO, per J. RIZAL.—Novela filipina, continuació de la tan celebrada del mateix infortunat Rizal, *Noli me tângere*.

Es tota ella un pressentiment de fatals conseqüències que han vingut realitzantse ab una inminència aclaparadora. En sas pàgines s'hi revelan ominosas escenas del temps de la dominació dels frares a l'arxipèlach filipí, y entre ratllas s'hi descubreix ab tot l'esplendor y tot el relleu la trista fi que pera Espanya ovirava ja aquella ànima generosa que va sucumbir serenament davant del més terrible y més injust dels afronts. *El Filibusterismo* vé a ser, donchs, ademés de un complement a la idea mare de la gran obra del doctor Rizal, una gran ensenyansa pera l'pervindre que cal conèixer bé pera obrir els ulls a la llum qui degui obrirlos.

LAS METÁFORAS EN LAS CIENCIAS DEL ESPÍRITU, per P. MARCELINO ARNAIZ.—Divideix aquest sabi psicòlech en quatre parts el seu llibre, quina explicació trobará el llegidor en el mateix títol general. En la primera tracta del origen de las metáforas, y en las restants detalla, pero ab molta simplificació: el simbolisme físich, la concepció metafísica de la sociologia, la psicologia animal y per últim s'extén en atinadas consideracions respecte a las metáforas que serveixen de base a tota mena de construccions filosóficas. La obra té, naturalment, una patina de religiositat que fa fins a cert punt tendències el seu fons filosòfich, y aixís havia de ser tractantse del Sr. Arnaiz, un pare agustí que 's porta l'oli, pero cal reconèixer que en las materias que tracta gcsa el tal mossén de una reputació y una competència *acrisoladas*, com diuhem per allà baix.

LAS TENTACIONES DE PRÓSPERO. (PAPELES MALDITOS) per MAURICI MONTÉGUT.—Una interessant novela quina acció té lloch a París durant un conegut període revolucionari. Els personatjes que intervenen en l'obra son de carn y òssos y 's mouhen plens de vida, obrant sempre llògicament, mercés al ingeni del autor, que no descuida un sol punt el caràcter de cada un, lligantlos a tots ab una psicologia de passions humanas que dona una excelent impressió de realitat a la narració dramática. En la novela de 'n Maurici Montégut no hi ha ni figuras borrosas ni palla literaria, y aixó fa que 's llegeixi sense arribar a fadigar un moment.

LA CHACHA. Novela per ANTONIN LAVERGNE.—Forma part de la colecció de novelas *decentas* que 's publica baix el títol de *Veladas del hogar*, y será sens dupte una de las més llegidas y admiradas. En ella hi batega un profund amor a la terra y a la llar. En ella no hi ha complicacions de cap mena: tot es senzillesa, tot sentiment, tot cor. Molt poch personatjes donan vida a la acció, que, ab tot y ser delicadament poética, no deixa de ser vigorosa y naturalista en el bon sentit del mot. Es, en resúm, un triomfal himne a la vida íntima casulana, un cant al terrós ahont s'ha nascut y ahont tothom té desitjos de morir. Es un llibre tendre y pietós a la vegada, que ha fet santament el govern francès en *adoptarlo* pera las bibliotecas populars.

LAS LEYES DE LA EVOLUCIÓN SOCIAL, per T. HERTZKA.—Alguns títols de las parts en que 's divideix la obra (dos tomos) donarán idea de la seva importancia: La legalitat económica.—La explotació y abundancia de treball.—Salaris.—Ganancias.—Arrendament.—Excés de producció.—Diner y crédito en l'Estat social.—Excés de població.—Formació de capitals.—Emancipació del treball.—Anulació del monopoli de la naturalesa, etc... El notable publicista alemán autor de aquest llibre doctrinari basa els seus estudis en un esperit altament revolucionari, y senyala en ell la veritable missió harmónica de la moderna economía social.

RURALISME, per JOAN ROSSELLÓ.—Cinch traballs en prosa ben meritosos enclou aquest petit tomo. El venerable escriptor mallorquí ha abocat en ells tota la poesia sana de la seva terra, revestintla de un escayent estil literari que convida a recrearhi l'esperit. Cinch hermosas pàgines de literatura regional que bé valían la pena d'esser recullidas en un volúm aixérit com el que tenim a la vista y que forma part de l'acreditada «Biblioteca Popular».

ALTRAS PUBLICACIONES REBUDAS:

La Mort Civil.—Drama en quatre actes d'en Paolo Giacometti, posat en catalá per en Lluís Viola y Vergés. Versió que té la ventatja de no estar espurgada, y que, segons informes, no tardarém en veure representar.

∴ *Pobres y Ricos*.—*María la tonta*.—*El hijo del pescador*.—*Alma de artista*.—*La falta de Julián*.—*El Mochuelo*.—Cada un d'aquests títols es un quènto pera noys, formant part de la «Biblioteca Teresa». El seu autor es en J. M.ª Folch y Torres, qui ha sabut armonisar en ells l'interés y la moral, sense descuidar l'amenitat que cercan en tota obra els esperits infantívols. La presentació dels tomes es elegant y simpática y cada quènto va ilustrat ab regular número de ilustracions.

∴ *Mirar per casa*.—Comedia en un acte y en prosa de Alexandre P. Maristany y Salvador Vilaregut. Fou estrenada ab éxit a Romea a comensaments d'any.

∴ *Una probatura*.—Es un projecte de *Lley Notarial*, ben entenimentat y rahonat, obra del notari barceloní D. Joseph Surribas y Riera.

SEPT-SCIENCIES

La repressió dels mosquits

Avuy, que tothom té als llabis la paraula *llibertat*, y que, fins per esplayarnos, sols busquem els ciutadans diversions al ayre *lliure* porque son més *liberals*; ara, qu'estém tots els homes

¡Sí!... ¡Sí!... ¡Sí!...

—¡Teniu!... Tan fàcil que á mí m' es donar el sí, y al sorrut del Albert tant que li costa!...

disposats á declarar
guerra á mort á las cotillas.
perque no volém sé esclaus;
avuy, en ff, que ab conciencia
dels seus drets individuals,
en el banquet de la vida
tothom reclama 'l seu plat,
avuy l' ilustre Bastardas,
nostre arcalde popular,
brandant de l' un cantó á l' altre
la vara com un ventall,
cria furiós: «¡Fora moscas!
¡Fora organismes insans!
¡Fora infecciosos contactes
de mosquits enverinats!

¡Conserveu la vianda fresca!
¡Fora moscas, ciutadans!»

Y á sa *curiosa* pensada
per donar forma legal,
en nom de la salut pública
ell que va y publica un Ban.
(Un *ban*, per si no ho sabíen
vol dir *bando* en catalá.)

Veyent, donchs, un' ordre impresa
en un cap de paper blanch
que deu tenir poca cosa
més d' un pam y mitj quadrat,
ningú dirá que no estigui
(quan menós pel seu tamany)
ajustada als individus

contra 'ls quins s' ha publicat;
pero 'ls mosquits y las moscas
al llegirla trobaran
qu' es, en el fons, excessiva,
tiránica, impopular;
pérfidament detentora
de la seva llibertat...

Y al dí aixó, las pobras bestias
en el seu dret estarán:
perque, caballers, calculin
si es cosa de gravetat,
que l' arcalde *insecticida*
vol d' un modo terminant
que 's tingui sota una glassa,
ó un cobertor de cristall,
ó una reixa de fil ferro
la fruyta, 'ls dolços, la carn,
tot lo que, entrant per la boca,
va al ventrell dels ciutadans.

Ab aixó, es clar que nosaltres
esquivém possibles mals;
pero als insectes se 'ls priva
la llibertat de *tastar*
tota classe de viandas
primer que 'ls demás mortals,
llibertat de que disfrutan
desde 'l temps del pare Adam
y que si avuy se 'ls hi roba
y han de morir de fam,
potsé 's farán terroristas
y encare será més mal.

Per lo tant, sé que m' exposo
á una impopularitat,
pro jo al arcalde demano
l' indult d' aquests condemnats
á morir de set y gana,
y si aixó no 's pot lograr,
al menos que s' estableixi
un *Asilo*; un *Restaurant*
ahont els mosquits y moscas
hi trobin dinar de franch,
y un *water-closet* ahont puguin
ferhi sas necessitats.

PEP LLAUNÉ

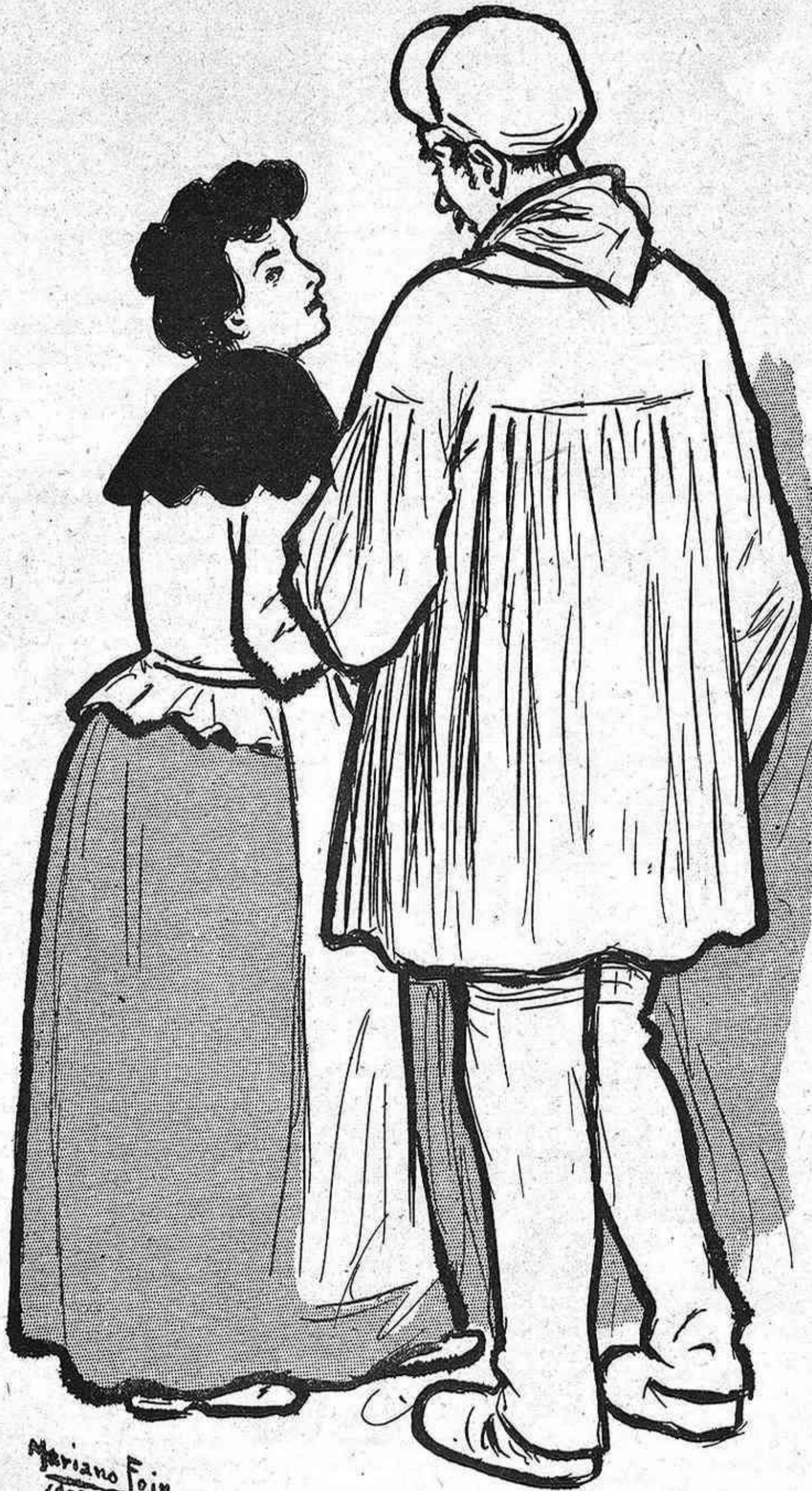
TEATROS

ROMEA

Pera benefici del aixerit galan jove
Sr. Vehil, va estrenarse la senmana
passada una comedieta de D. A. Ma-
ristany, titulada *Tot bon caballer*...
De trama ignocentona y de *moraleja*
gens trascendental, la obreta del se-
nyor Maristany ab prou feynas va
passar, per més que 'ls actors s' es-
forsesin en salvarla del naufragi.

Dugas traduccions va donarnos
com á novetat l' aplaudit actor se-
nyor Tor en la funció del seu bene-
fici: *Cor delator*, narració extraordi-
naria d' Edgar Poe, arreglada per
Albert Torrellas. Monólech emocio-

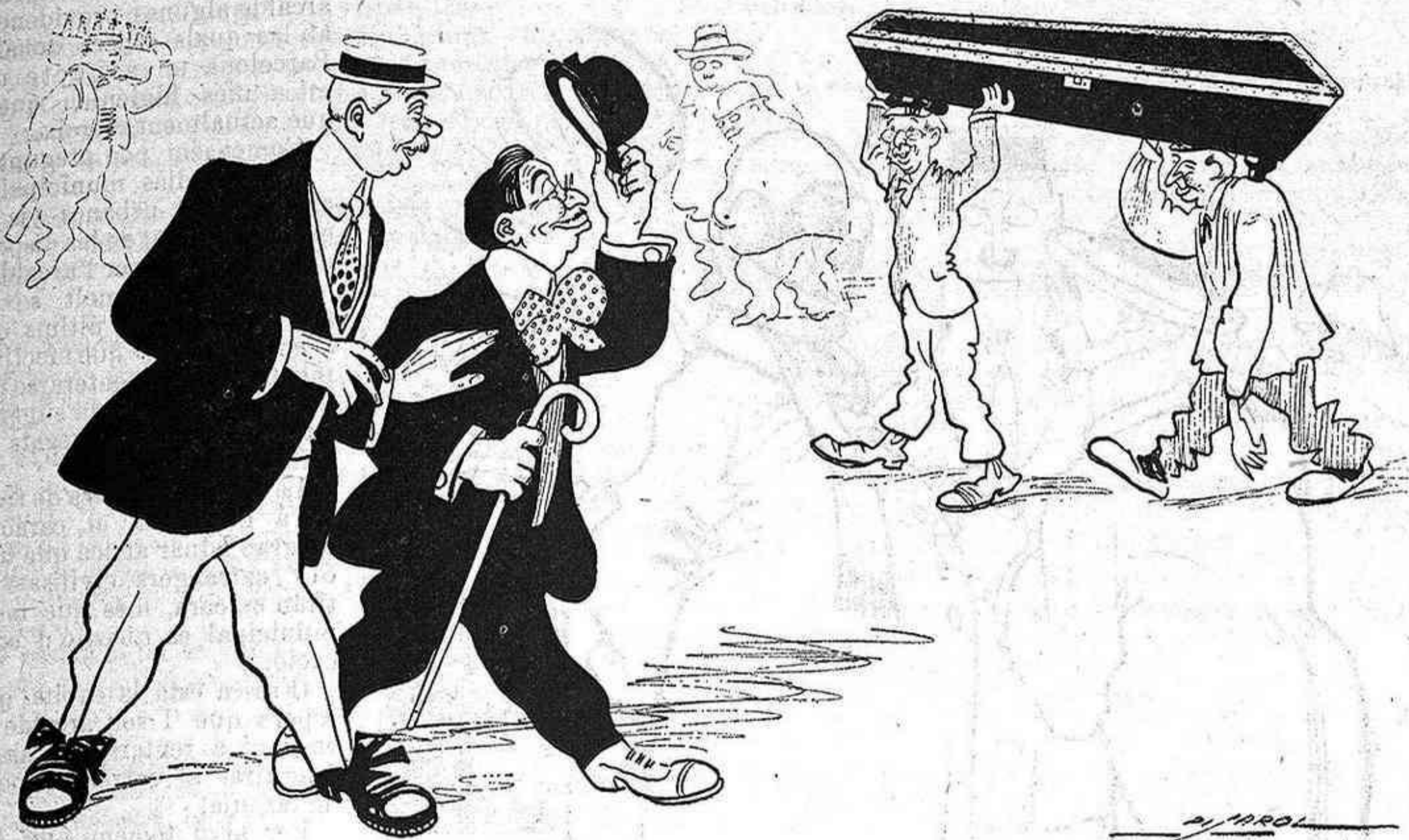
TIROTEIG

Mariano Fojin
1908

—¿Que no vares anar á n' aixó de las carreras, ahir?
—Noy ¿per quí m' has pres?

AL VOL

—¿Per qué saludas, si la caixa es buyda?...

—Ja sé lo que 'm faig, home. Saludo al bagulayre, qu' es conegut meu.

nant d'un tó dramátich molt pujat y que 's presta á gran lluhiment per part del artista. *Un comissari bon-home*, comedia en un acte, arranjamant del francés, per en F. Forment. Es una interessant obreta de original argument y delicada construcció. El públich va rébre-la ab mostrás de verdadera simpatía, obligant á sortir als intérpretes y cridant també al traductor.

Pera aquesta senmana hi havia anunciat el benefici de la Sra. Forest y del Sr. Antiga, ab l'estrena de un idili de la Sra. Karr: *Raig de sol*.

Pensém dirne alguna cosa.

TÍVOLI

Divendres va tenir lloch la primera (y quí sab si la última) de *La boba del Montseny*. Drama horripilant ab tots els agravants de *bandidos*, seqüestraments, etc. A pesar de contenir algunas escenas de relátu interés y ab tot y tractarse de una obra passadora, literariament parlant, *La boba* no va fer altra cosa que ensopir al auditori.

La música, original del mestre Campo, no lográ ferla surar; y aixó que alguns dels números se deixa escoltar ab gust.

Els artistes, plens de bona voluntat, son dignes del agraument dels autors.

Sort d'ells, que si nó, Deu sab com hauría acabat tot alló.

ELDORADO

La escondida senda ¿que sería si no fós el farsiment de un diálech tan florit y refinat com el dels germáns Quintero?... Res, una vulgaritat. L'assumpto no pot ser més pobre, l'acció no mata d'original y las escenas s'escorren ab una senzillés casi insoportable; pero 'ls afortunats autors de *El genio alegre* treuhen partit de tota mena de futesas, y aixís veyém com un grapatet de fanch y sorra sortit de las sevas mans ens fa l'efecte de un bibelot de Sévres. Els tipos y las situacions, al voltant de aquellas ventatjas y desventatjas de la vida del camp, resultan graciosíssimas, y més graciosos encare els acudits de bona mena y tot el llenguatge del llibre en general.

Els actors de *Eldorado*, de grans condicions pera la interpretació del teatre dels Quintero, varen arrodonir primorosament els dos actes de aquella hermosa comedia, distingintshi en primer lloch el senyor Santiago, qu'estigué inimitable tota la nit.

Raffles, comedia en quatre actes, arreglada del inglés pel senyor Palomero, es com si diguessim el vice-versa de *Sherlock Holmes*. Aquest es un policia astut, y l'héro de la primera es un lladre fí que realisa las mil y una diabluras pera escapar de la justicia. Inútil dir que l'acció está plena de detalls interessantíssims. Dintre 'l género melodramátich es una obra que mereix la pena de admirarse, donchs es notable per tots conceptes l'ingeni escampat en aquellas escenas que no fadigan un sol punt l'atenció del espectador.

La companyía interpreta aquesta obra donant un magnífich relleu á cada un dels personatjes sense descuidar l'efecte de conjunt. Dels actors, qui més s'hi distingeix es el senyor Calle, que s'ha encarregat del paper de protagonista.

Després del gran *detectiu*, s'ha presentat el gran *lladre*, que 'm sembla que dará joch per unas quantas senmanas.

L. L. L.

ÁNIMA DE GOS

CANSÓ POPULAR.—Música de *Alma de Dios*

- CULTURISTA Apa, Domingo, alanta,
aneu allá hont volgueu
y á casa de la vila
no cal que hi torneu.
- OPINIÓ A casa de la vila
no cal que hi torneu.
- DOMINGO La ciutat de Barcelona
me l'ha fregida;
ja se m'ha acabat per sempre
la bona vida.
Vida distreta,
que 'l treballar
sols consistía
en viatjar.
- CULTURISTA Apa, vagabundo,
ja us podeu arreglá 'l mundo,
que aquí hi sou de més ja
y el vent s'emportará
la vara aquella
que tant vau rumbejá,

TORNANT DE SITGES

—He tingut una desilusió.
 —¿Qué? ¿No t' han donat cap copa?
 —Sí, pero la més petita, y encare... buyda.

OPINIÓ

Apa, vagabundo,
 Ja us podeu arreglar 'l mundo... etc.

DOMINGO

Per volguer creure als carcundas
 vaig perdre 'l tino,
 y vaig matá aquell projecte
 qu' era divino.
 Ara, perduda
 l' autoritat,
 el fer discursos
 se m' ha acabat.
 Soch un vagabundo
 y 'm comenso á arreglar 'l mundo
 que aquí hi soch de més ja
 y 'l vent s' emportará
 la vara aquella
 que tant vaig rumbejar.
 Marxeu, vagabundo,
 y digueu al *Nuevo Mundo*
 que us vinguin á retratar,
 que aixís tothom sabrá
 quín es el batlle
 que 'l poble 'l va expulsá.

J. STARAMSA

ESQUELLOTS

Plé de bon zel, pero olvidant potser que las vellas, antigüíssimas, malas costums d' una ciutat no 's curan ab

bandos amorosos, ha pres l' arcalde algunas providencias ab las quals espera donar á Barcelona un aspecte una mica més higiénich que 'l que actualment ofereix.

Comensém per preguntar:

Els guardias municipals y els flamants urbanos ¿ja n' están al corrent de las disposicions dictadas per l' arcaldia?

Perque aquí molt sovint succeheix que 'ls últims que s' enteran—si es que efectivament arriban á enterarse'n—de las ordres de la superioritat son els encarregats de ferlas cumplir.

La magna empresa de treure á Barcelona el caràcter de gran aduar africá que tots els estrangers civilisats li tiran en cara, més que tasca municipal es qüestió d' educació.

¡Fresca está la capital que espera que 'l seu arcalde li ensenyi á rentarse la cara y á no tirar al carrer las pells de taronja!

Per aixó temém que las bonas disposicions del senyor Bastardas vindrán á ser al cap-de-vall lo que han sigut las moltas que en aquest ram las han precedit.

Un bando més.

Deya l' altre día el *Brusi*:

«Dilluns, dimecres y divendres sortirá de la Catedral una professó de *rogativas* pera demanar al Altíssim que 'ns conservi 'ls fruyts del camp.»

—¡Perfectament!—exclamá un estudiant, al llegir tan curiosa noticia: —Que 'ns conservi tots els fruyts... Tots, menos las carabassas que en aquests precisos moments se cultivan en el jardí de la Universitat.

¡Bonica ideal!

L' Ajuntament se proposa malgastar cinch mil duros enquitranant cent mil metros quadrats de carrers del Ensanche.

Deu ser en vista del meravellós éxit obtingut en la proba realisada á la rambla del Estudis, ahont al cap de vuyt días d' haver fet l' enquitranada ja no hi quedava més quitrá que 'l que 'ls tranzeunts duyan enganxat á la sola de la sabata.

¿Y ara?

«Una comissió de cafeters ha demanat autorisació al Governador civil pera fer el *burro* un quant temps més.»

Pero, caballers, ¿no havíam quedat en que aquí el burro 'l fem sempre?

L' arcalde ha publicat una alocució, molt ben xafada, tractant d' inculcar á la població la conveniencia, millor dit, la necessitat, d' omplir el padró de cédulas que actualment está repartintse.

Es la primera vegada que veyém un document de l' arcaldia escrit en *demócrata*.

El ditxo ja ho diu: «Las bonas paraulas fan menjar als malalts.»

Ara no més falta que las excelents disposicions del senyor Bastardas siguin també democràticament secundadas pels seus dependents.

Festa simpática, la del homenatge á l' Ignasi Iglesias. Diumenge passat va tenir lloch á Sant Andreu, en la Societat «Avenc Nacionalista Republicá».

En honor de nostre eminent dramaturg va celebrarse un banquet de caràcter popular, adherintse al acte importants personalitats y llegintse al final sentidas composicions en elogi del autor de *En Joan dels Miracles* y de tantas y tantas altres bellas obras del nostre modern teatre.

LA ESQUELLA, ab motiu de aquest memorable homenatge, 's complau en enviar al poeta Iglesias un sincer recort.

Musclus plens, toreros enlayre.

Quan la lluna es bona per una cosa, es dolenta per l' altra, y ara li toca la mala á n' els nostres novillers.

El diumenge anterior set ó vuyt lesionats á la enfermeria; aquest altre dia un espasa molt mal ferit, en *Muñagorri*, que va haver de deixar els trastos á un company pera que li acabés de fer la feyna: el *Chico de Begoña*, que tampoch las tenia totes, y dos ó tres vegadas se va veure obligat á medir l' espay ab las camas.

—Aquest *Chico de Begoña* té por, ara...—deya un del tendido.

Y responia un del costat:

—Sí, noy... Té més por que *begoña*.

Demá dissapte á las deu de la vetlla en el Círcol de Propietaris de Gracia tindrà lloch, á cárrech del aplaudit *Orfeb Graciench*, un concert vocal extraordinari dedicat als seus socis protectors.

Havém vist els programas y podém assegurar que 's tracta de un concert interessantíssim quin éxit queda descontat.

D' aixó se 'n diu un títul ensopegat y de circumstancias!

En un dels carrers més céntrichs dels que desembocan á la Rambla s' hi acaba de inaugurar un establiment, quin rétol ostenta únicament aquesta inscripció: «ESPERANTO».

¿Y qué dirían qu' es aquest establiment: una impremta?... un col·legi?... una llibreria?... Donchs, no senyors: Una taberna.

—*Esperanto*,... deya un tranqnil tot passant; aquest s' ha equivocat. Aquest volía dir ESPERANTE... *Esperante*... que vinguis á fer la copa.

Quan ho dich, que fent pronóstichs ens guanyarém tots el pá!...
¿Que no ho saben? La reforma sembla que s' está encallant.

Y quan s' encalla una máquina, generalment, ja se sab: es per qüestió del oli...
Iy aquí l' oli son els rals!

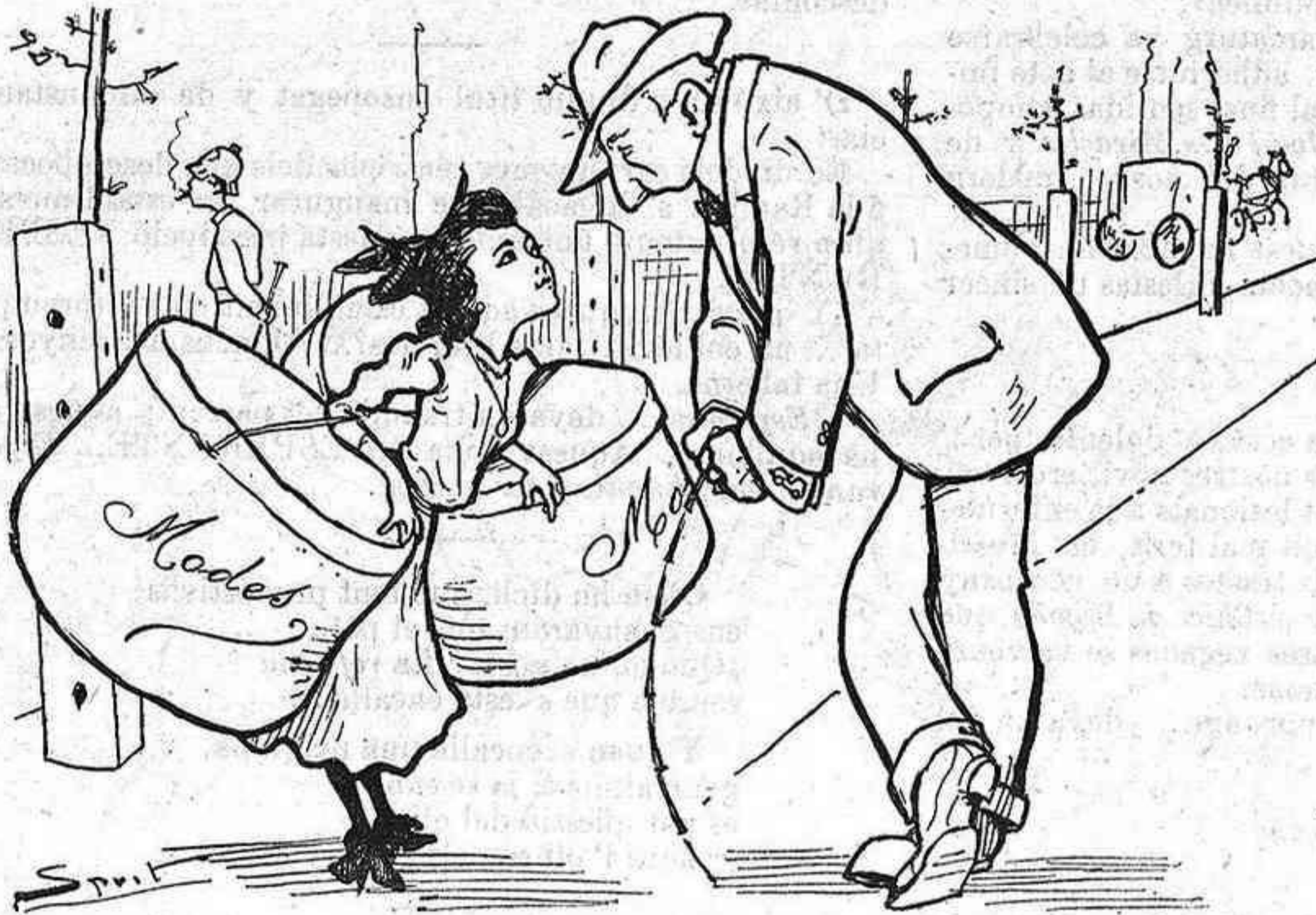
Després de la Cursa de *voiturettes*-automóvils:
—¿Qué tal? ¿com t' ha anat aixó?... Deus haver guanyat la *Copa*, suposo?

LECTORA DE NOVELAS

—«Pero al ir Armando á arrojarse á sus pies, abrióse repentinamente la puerta y entró el marido...»
Son ben inoportuns aquests marits!... Sempre 's presentan en els moments en que menos se 'ls necessita...

BARRETS DE MODA

—¿Dugas capsas per un sombrero?

—Sí, senyor. ¿No veu que á cada capsa no més n' hi cab mitj?

—No, pero... se n' ha anat d' una lletra.

—¿Qué vols dir, de una lletra?

—Que m' he quedat sense *copa*, pero he guanyat un *cop*, de resultas d' una sotragada.

Un vehí del *Paralelo*
que deu sé un tío molt fresch
se 'n va emportá á casa seva
un banch públich del passeig.
Adiós, arbres de la Rambla!
El día que 'l mano aquest
vulgui ombra á la galería
se 'ls endurá á coll-y-bè.

Un gomós que ha vingut á menos pregunta á un seu amich molt vanitós:

—Tú, escolta: ¿no ets amich del Marqués de la Panotxa?

—Carám, ja ho crech. Ens tractém de tú, ja ho veus.

—Donchs haurías de recomanarm'hi qu' ell potser me daría feyna.

—Ja veurás,... es que... Sí,... es veritat que som amichs y 'ns tractém de tú, pero hi ha un inconvenient: y es que no 'ns havém dit may una paraula.

SOLUCIÓNS

A LO INSERTAT EN EL ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Re-cor-dar-te.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Mariano, Mariona.*
- 3.ª TARJETA.—*La fortuna boja.*
- 4.ª CONVERSA.—*Reus.*
- 5.ª GEROGLÍFICH.—*Sobre gustos no hi ha res escrit.*

TRENCA-CAPS

ANAGRAMA

Un home desconegut
total ab un gros punyal,
en un carreró molt fosch
va total á la total.

A. ROCA COLL

ROMBO

Substituhir els punts per lletres de manera que llegidas horisontal y verticalment donguin el següent resultat.
1.ª ratlla: Consonant; 2.ª: Inmensitat; 3.ª: En el mar; 4.ª: Nom de dona; 5.ª: Noblesa; 6.ª: Nom de dona, y 7.ª: Vocal.

MIQUEL ROCA

TERS DE SÍLABAS

1.ª Ratlla vertical y horisontal, en els peixos.—2.ª Joquina.—3.ª Nom de dona.

MUSCLUS

CONVERSA

—M' ha passat un fracás, Pere.

—¿Que t' ha passat?

—He perdut la cartera que hi portava bitllets de banch.

—¿Y no sabs ahont?

—Me sembla passant pel carrer que t' acabo de dir.

SEBASTIÀ BRUGULAT

TARJETA

S. D. PERE GUMBAU

S. POL

Formar ab aquestas lletres degudament combinadas el títol de un nou monólech y l' apellido de son autor.

RICARDO LAFFITTE

GEROGLÍFICH COMPRIMIT

ILL SOL LL

TRES CALANDRIS DE MASNOU

QUÈNTOS

A la fonda.

—Noy, me sembla que la racció d' avuy es molt petita...

El mosso, ab tota ingenuitat:

Cá, no senyor,... tástila y m' ho sabrá dir. Ja veurá com encare trobará que n' hi ha massa!

Dugas noyas del día dialogan sobre modas y costums.

—¡Ay, la Pauleta sí qu' es ditxosa!

—¿Per qué?

—Figúrat que, tan bé que li escau el negre, y no passa un any que no se li mori un parent ó altre.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

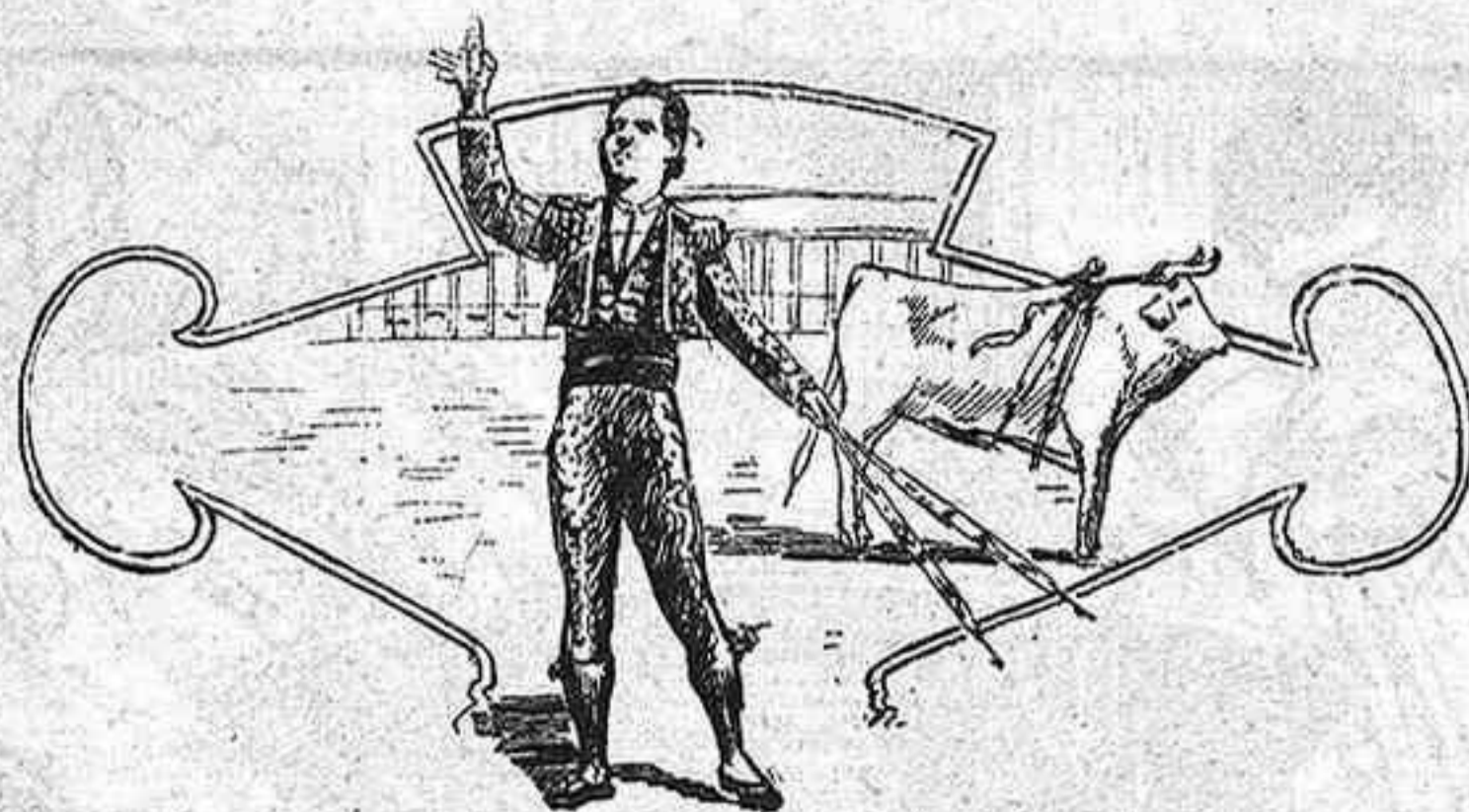
Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8

Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Novedad
Literaria

Novela
Española

V. Blasco Ibáñez

Un tomo en 8.º, 3 ptas.

SANGRE Y ARENA

FELIP CORTIELLA

ANARQUINES

(POESIES)

Un tomo, Ptas. 1'50

CARLES FORTUNY

EN POUDOR (NOVELA)

Un tomo, Ptas. 3

LAS HIJAS DEL CID, por E. Marquina. — Un tomo, Ptas. 2'50

CORTE DE AMOR, por R. del Valle-Inclán

Un tomo, Ptas. 3'50

COLECCIÓN DIAMANTE

ANTOLOGIA TAURINA

POR

M. MOLINÉ (Caricias)

Un tomo. Ptas. 0'50

J. LOPEZ SILVA

La gente del pueblo

COLECCIÓN DE DIÁLOGOS

Un tomo. Ptas. 3'50

J. BURGAS

PEUS DE PLOM

(UN TIPO CÓMICH)

Un tomo. Ptas. 0'50

S. RUSIÑOL

LLIBERTAT!

Un tomo. Ptas. 1

Hipnotismo, Magnetismo, Sugestión. — Un tomo, Ptas. 5

REMEDIOS QUE CURAN (Medicina casera) — Un tomo, Ptas. 1

ANUARIO RIERA 1908

CONSIDERABLEMENTE AUMENTADO

Dos voluminosos tomos. **23 pesetas**

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

SERVEY REFORMAT

PIARDO

La recullida de las escombrarias.